

Memorandwm Esboniadol i Orchymyn Cyngor y Gweithlu Addysg (Categoriâu Cofrestru Ychwanegol) (Cymru) 2023

Paratowyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan y Gyfarwyddiaeth Addysg ac fe'i cyflwynir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig *Gorchymyn Cyngor y Gweithlu Addysg (Categoriâu Cofrestru Ychwanegol) (Cymru) 2023*. Rwy'n fodlon bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Jeremy Miles AS
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg

25 Ebrill 2023

RHAN 1

Disgrifiad

1. Mae Gorchymyn Cyngor y Gweithlu Addysg (Categoriâu Cofrestru Ychwanegol) (Cymru) 2023 ("Gorchymyn 2023") yn diwygio categorïau'r personau y mae'n ofynnol iddynt gofrestru â Chyngor y Gweithlu Addysg ("y Cyngor") fel y nodir yn Nhabl 1 o baragraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf Addysg (Cymru) 2014 ("Deddf 2014").
2. Mae Gorchymyn 2023 hefyd yn diwygio Atodlenni 1 a 2 i Orchymyn Cyngor y Gweithlu Addysg (Cofrestru Gweithwyr Ieuenctid, Gweithwyr Cymorth Ieuenctid ac Ymarferwyr Dysgu Seiliedig ar Waith) 2016 ("Gorchymyn 2016"). Mae'r atodlenni hyn yn nodi cymwysterau gweithwyr ieuenctid a chymwysterau gweithwyr cymorth ieuenctid.

Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

3. Mae Gorchymyn 2023 yn diwygio offerynnau statudol sy'n ddarostyngedig i weithdrefnau deddfwriaethol gwahanol. Mae adran 40 o Ddeddf Deddfwriaeth (Cymru) 2019 ("Deddf 2019") yn darparu, pan fo Gweinidogion Cymru yn gwneud, neu'n bwriadu gwneud, offeryn statudol a fyddai fel arall yn ddarostyngedig i ddwy neu ragor o weithdrefnau gwahanol y Senedd o ganlyniad i'r is-ddeddfwriaeth y mae'n ei chynnwys, mae pa un bynnag o'r gweithdrefnau hynny yn y Senedd a grybwyllir gyntaf yn is-adran (2) o'r adran honno yn gymwys ac nid yw'r un o weithdrefnau eraill y Senedd yn gymwys. Mae hynny'n golygu y gellir cyfuno'r ddarpariaeth sy'n ddarostyngedig i'r weithdrefn negyddol yn yr un offeryn â'r ddarpariaeth sy'n ddarostyngedig i'r weithdrefn gadarnhaol ddrafft. O ganlyniad, mae'r weithdrefn gadarnhaol ddrafft yn gymwys i Orchymyn 2023.
4. Mae adran 39 o Ddeddf 2019 yn darparu, pan fo gan Weinidogion Cymru bŵer neu ddyletswydd i wneud is-ddeddfwriaeth ar ffurf rheoliadau, rheolau neu orchymyn a wneir drwy offeryn statudol, cânt arfer y pŵer neu'r ddyletswydd drwy wneud yr is-ddeddfwriaeth ar unrhyw un o'r ffurfiau eraill hynny drwy offeryn statudol.

Cefndir deddfwriaethol

5. Gwnaed Gorchymyn 2023 drwy arfer y pwerau a roddwyd i Weinidogion Cymru gan Ddeddf 2014.
6. Mae adran 5(1) o Ddeddf 2014 yn rhoi pŵer gwneud Gorchymynion i Weinidogion Cymru roi neu osod ar y Cyngor unrhyw swyddogaethau ychwanegol sy'n briodol yn eu barn nhw. Mae adran 10 o Ddeddf 2014 yn darparu bod person yn gymwys i'w gofrestru os yw'n bodloni'r amodau a nodir yn yr adran honno neu yn y Rheoliadau a wnaed o dan yr adran honno. Gan hynny, mae adran 10(2)(b) yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru bennu, drwy Reoliadau, ofynion ar gyfer cofrestru dros dro. Mae adran 12(1) yn rhoi pŵer i

Weinidogion Cymru, drwy Reoliadau, wneud darpariaeth ynghylch y ffioedd a all fod yn daladwy mewn cysylltiad â chofrestru. Mae adran 13(1) o Ddeddf 2014 yn caniatáu i Weinidogion Cymru, drwy Reoliadau, wneud unrhyw ddarpariaeth bellach ynghylch y gofrestr a chofrestru sy'n briodol neu'n hwylus yn eu barn nhw.

7. Mae adran 14 o Ddeddf 2014 yn rhoi pwerau i Weinidogion Cymru wneud Rheoliadau ynghylch gwasanaethau na allant gael eu darparu gan berson mewn ysgol oni bai bod y person hwnnw wedi ei gofrestru yn athro cymwysedig neu'n athrawes gymwysedig ac yn bodloni gofynion penodedig. Mae adran 47(1) o Ddeddf 2014 yn darparu bod unrhyw bŵer sydd gan Weinidogion Cymru i wneud Gorchymyn neu Reoliadau o dan Ddeddf 2014 yn cynnwys y pŵer i wneud unrhyw ddarpariaeth gysylltiedig, ganlyniadol, atodol, drosiannol, ddarfodol neu arbed sy'n angenrheidiol ym marn Gweinidogion Cymru a gwneud darpariaeth wahanol at ddibenion gwahanol. Mae paragraff 2(1) o Atodlen 2 i Ddeddf 2014 yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru, drwy Orchymyn, ychwanegu, diwygio neu ddileu categori cofrestru neu'r disgrifiad o categori.
8. Mae adran 47(3) o Ddeddf 2014 yn darparu y bydd y weithdrefn penderfyniadau negyddol yn gymwys i Reoliadau a wneir o dan adrannau 10(2)(b), 13(1) a 14 o Ddeddf 2014. Mae adran 47(2)(a) o Ddeddf 2014 yn darparu y bydd y weithdrefn gadarnhaol yn gymwys i Orchymyn a wneir o dan adran 5 o Ddeddf 2014. Mae adran 47(2)(c) o Ddeddf 2014 yn darparu y bydd y weithdrefn gadarnhaol hefyd yn gymwys i Reoliadau a wneir o dan adran 12 o Ddeddf 2014. Mae adran 47(2)(e) o Ddeddf 2014 yn darparu y bydd y weithdrefn gadarnhaol yn gymwys i Orchymyn a wneir o dan baragraff 2(2) o Atodlen 2 i Ddeddf 2014.

Diben ac effaith fwriadedig y ddeddfwriaeth

9. Diben Gorchymyn 2023 yw cau rhai bylchau yn y gofynion cofrestru presennol sy'n golygu bod y trefniadau rheoleiddio proffesiynol yn amrywio o fewn y gweithlu addysg yng Nghymru, hyd yn oed pan fo unigolion yn cyflawni rolau tebyg iawn.
10. Mae Gorchymyn 2023 yn mynd i'r afael yn benodol ag athrawon a gweithwyr cymorth dysgu mewn ysgolion annibynnol a sefydliadau ôl-16 arbennig annibynnol, gan eu gwneud yn ofynnol iddynt gofrestru â'r Cyngor. Mae hefyd yn cynnwys gweithwyr ieuenctid a gweithwyr cymorth ieuenctid cymwysedig a chyflogedig. Bydd hyn yn cynyddu mesurau diogelu drwy drefniadau cofrestru proffesiynol.
11. Mae Gorchymyn 2023 yn ymateb i argymhellion a wnaed gan [Gomisiynydd Plant](#) Cymru ac adroddiad yr [Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol](#) ar ysgolion preswyl. Mae'r newidiadau i'r categorïau gwaith ieuenctid hefyd yn mynd i'r afael ag argymhellion a wnaed gan y [Bwrdd Gwaith Ieuenctid Dros Dro](#).

12. Prif nod Gorchymyn 2023 yw sicrhau bod gan y cyhoedd hyder mewn mwy o ymarferwyr oherwydd gallant ddangos bod ganddynt y sgiliau, yr wybodaeth, a'r cymeriad i gyflawni'r dyletswyddau sy'n rhan ofynnol o'u proffesiwn yn ddiogel ac yn effeithiol. Mae cofrestru yn rhoi llwybr i unigolion neu sefydliadau godi pryderon a sicrhau yr ymchwili'r pryderon hynny'n annibynnol.

13. Felly, mae Gorchymyn 2023 yn gwneud y diwygiadau canlynol:

Categori	Diwygiadau
Athro neu athrawes ysgol	Wedi ei ymestyn i sicrhau ei bod yn ofynnol i holl benaethiaid ac uwch-arweinwyr ysgolion a gynhelir sydd â chyfrifoldeb dros reoli'r addysgu a'r dysgu, p'un a oes ganddynt gyfrifoldebau addysgu ai peidio, gofrestru
Gweithiwr ieuencid	Wedi ei ymestyn i gynnwys gweithwyr ieuencid cymwysedig cyflogedig (ynghyd â chofrestriad dros dro i'r rhai sy'n gweithio tuag at gyflawni statws gweithiwr ieuencid cymwysedig) sy'n darparu gwasanaethau i ddatblygu pobl ifanc mewn unrhyw leoliad yng Nghymru.
Gweithiwr cymorth ieuencid	Wedi ei ymestyn i gynnwys gweithwyr cymorth ieuencid cymwysedig cyflogedig (ynghyd â chofrestriad dros dro i'r rhai sy'n gweithio tuag at gyflawni statws gweithiwr cymorth ieuencid cymwysedig) sy'n darparu gwasanaethau i ddatblygu pobl ifanc mewn unrhyw leoliad yng Nghymru.

14. Mae Gorchymyn 2023 yn diwygio Tabl 1 o baragraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf 2014 er mwyn ychwanegu'r categorïau canlynol:

Categori	Disgrifiad
Athro neu athrawes mewn ysgol annibynnol	Person sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) gwasanaethau athro neu athrawes annibynnol mewn neu ar gyfer ysgol annibynnol yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys uwch-arweinwyr a phenaethiaid mewn ysgolion annibynnol sydd â chyfrifoldeb dros reoli'r addysgu a'r dysgu Gwasanaethau athro neu athrawes mewn ysgol annibynnol yw gwasanaethau a nodir felly mewn gorchymyn a wneir o dan baragraff 2 o Atodlen 2 i Ddeddf 2014.
Gweithiwr cymorth dysgu mewn ysgol annibynnol	Person sy'n cefnogi (neu sy'n dymuno cefnogi) unrhyw un o'r gwasanaethau y nodir eu bod yn wasanaethau athro neu athrawes mewn neu ar gyfer ysgol annibynnol yng Nghymru.
Athro neu athrawes mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol	Person sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) gwasanaethau athro neu athrawes mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol mewn neu ar gyfer sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol. Mae hyn yn cynnwys uwch-arweinwyr mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol sydd â chyfrifoldeb dros reoli'r addysgu a'r dysgu. Gwasanaethau athro neu athrawes mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol yw gwasanaethau a nodir felly mewn gorchymyn a wneir o dan baragraff 2 o Atodlen 2 i Ddeddf 2014.
Gweithiwr cymorth dysgu mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol	Person sy'n cefnogi (neu sy'n dymuno cefnogi) unrhyw un o'r gwasanaethau y nodir eu bod yn wasanaethau athro neu athrawes mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol mewn neu ar gyfer sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol yng Nghymru.

15. Mae Gorchymyn 2016 yn nodi, yn Atodlenni 1 a 2, y cymwysterau y nodir eu bod yn gymwysterau gwaith ieuencid a gweithwyr cymorth ieuencid. Rhaid i weithiwr ieuencid neu weithiwr cymorth ieuencid feddu ar o leiaf un o'r cymwysterau hyn er mwyn bod yn gymwys i gofrestru â'r Cyngor.

16. Mae Gorchymyn 2023 yn diweddarau'r rhestr o gymwysterau gwaith ieuenctid a gweithwyr ieuenctid yn yr Atodlenni. Mae Gorchymyn 2023 hefyd yn gosod dyletswyddau ar y Cyngor i baratoi a chadw rhestr o gymwysterau gweithwyr ieuenctid a gweithwyr cymorth ieuenctid y tu allan i'r Gorchymyn. Mae'r Cyd-bwyllgor Negodi ar gyfer Gweithwyr Ieuenctid a Chymunedol yn cymeradwyo cymwysterau gweithwyr ieuenctid a gweithwyr cymorth ieuenctid a dyma'r cymwysterau y bydd angen eu cynnwys yn y rhestr a gedwir gan y Cyngor. Drwy baratoi a chadw'r rhestr, bydd y Cyngor yn ychwanegu cymwysterau newydd a gymeradwyir gan y Cyd-bwyllgor Negodi at y rhestr ac yn dileu unrhyw gymwysterau nad yw'r Cyd-bwyllgor Negodi yn eu cymeradwyo rwyach. Mae'r dyletswyddau hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor roi gwybod i Weinidogion Cymru bob blwyddyn am unrhyw newidiadau y mae angen eu gwneud i'r rhestrau yng Ngorchymyn 2023, yn ei farn ef.
17. Bydd hyn yn cynnig ffordd strwythuredig o ddiweddarau'r rhestr o gymwysterau gweithwyr ieuenctid a gweithwyr cymorth ieuenctid yng Ngorchymyn 2023. Bydd yn helpu Gweinidogion Cymru i nodi effaith y newidiadau i'r rhestr a ddelir gan y Cyngor, fel y gellir gwneud penderfyniadau ynghylch yr hyn sydd angen ei wneud. Dylai hyn sicrhau bod y rhestr yn cael ei diweddarau pan fo angen, fel y gall unigolion sydd â chymwysterau cymeradwy perthnasol gofrestru cyn gynted â phosibl.

Ymgynghori

18. Cyn gwneud Gorchymyn o dan adran 5 o Ddeddf 2014, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â phersonau sy'n briodol yn eu barn nhw. Cyn gwneud Gorchymyn o dan baragraff 2 o Atodlen 2 i Ddeddf 2014, rhaid i Weinidogion Cymru ymgynghori â phersonau sy'n briodol yn eu barn nhw.
19. Cynhaliwyd ymgynghoriad cychwynnol dros gyfnod o 12 wythnos rhwng 1 Mawrth 2022 a 24 Mai 2022 a amlinellodd y newidiadau arfaethedig i gategoriâu cofrestru.
20. Cafwyd 338 o ymatebion i'r ymgynghoriad cychwynnol, ac roedd cefnogaeth gyffredinol i'r cynigion. Cafodd y manylion am sut y gwnaeth yr adborth hwn helpu i lunio Gorchymyn drafft 2023 eu cynnwys yn y Memorandwm Esboniadol ac asesiad effaith rheoleiddiol drafft yr oeddem yn ymgynghori arno rhwng 9 Rhagfyr 2022 ac 17 Chwefror 2023. Mae'r safbwyntiau a gyflwynwyd drwy'r ail ymgynghoriad hwn wedi helpu i lunio Gorchymyn terfynol 2023. Cafodd y ffioedd sy'n gysylltiedig â chofrestru eu trafod yn yr ymgynghoriad hwn hefyd.
21. Mae crynodeb o'r adborth ac ymateb Llywodraeth Cymru wedi'u cyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru. Mae'r ymgynghoriad cyntaf ar gael i'w weld yn: <https://llyw.cymru/categoriâu-cofrestru-newydd-ar-gyfer-cyngor-y-gweithlu-addysg>. A gallwch weld yr ail ymgynghoriad drwy: <https://www.llyw.cymru/categoriâu-cofrestru-newydd-ar-gyfer-cyngor-y-gweithlu-addysg-ail-ymgynghoriad-ar-offeryn-statudol>.

22. Cafodd yr ymgynghoriadau eu dwyn i sylw cynulleidfa eang o randdeiliaid allweddol gan gynnwys ysgolion annibynnol, awdurdodau lleol a rhanddeiliaid eraill fel Comisiynydd Plant Cymru, y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol, Estyn, Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC). Yn ogystal, ymgysylltodd swyddogion â Chyngor y Gweithlu Addysg, Safonau Addysg Hyfforddiant, y Bwrdd Gwaith Ieuencid Dros Dro a'r sector gwaith ieuencid ehangach, addysg bellach ac ymarferwyr dysgu seiliedig ar waith er mwyn sicrhau bod eu barn yn cael ei hystyried.
23. Bydd angen ymgymryd â chymau gwaith pellach, yn dilyn rhoi Gorchymyn 2023 mewn grym, i wireddu'r holl newidiadau arfaethedig a gafodd eu cefnogi drwy'r ymgynghoriad. Efallai y bydd angen newidiadau deddfwriaethol pellach, pan fo hynny'n bosibl.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

24. Un o nodweddion allweddol sawl proffesiwn yw gofyniad i gofrestru â chorff proffesiynol sy'n pennu ac yn cynnal safonau proffesiynol, yn cadw hyder y cyhoedd ac yn dangos ymrwymiad cyffredin i broffesiynoldeb. Cyngor y Gweithlu Addysg (y Cyngor) sy'n rheoleiddio safonau proffesiynol yn y gweithlu addysg yng Nghymru.
25. Mae Deddf 2014 yn nodi'r gofynion i ymarferwyr gofrestru yn y categori neu'r categorïau cofrestru ar gyfer y rôl y maent yn ei chyflawni. Mae [Atodlen 2](#) i Ddeddf 2014 yn nodi'r categorïau presennol o weithwyr y mae'n ofynnol iddynt gofrestru â'r Cyngor:

Categori	Disgrifiad
Athro neu athrawes ysgol	Person sy'n athro cymwysedig neu'n athrawes gymwysedig ac sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) unrhyw wasanaethau a bennir mewn rheoliadau a wneir o dan adran 14 mewn ysgol.
Gweithiwr cymorth dysgu mewn ysgol	Person sy'n bodloni'r gofynion a bennir mewn rheoliadau a wneir o dan adran 14(1)(a)(ii) ac sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) unrhyw wasanaethau a bennir mewn rheoliadau a wneir o dan yr adran honno mewn ysgol.
Athro addysg bellach	Person sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) addysg (fel y'i diffinnir gan adran 140(3) o Ddeddf 2002) mewn neu ar ran sefydliad addysg bellach yng Nghymru.
Gweithwyr cymorth dysgu mewn addysg bellach	Person, ac eithrio athro neu athrawes addysg bellach, sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu), yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, unrhyw un neu ragor o'r gwasanaethau a ddisgrifir yn adran 16(2) mewn neu ar ran sefydliad addysg bellach yng Nghymru.
Gweithiwr ieuencid	Person sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) gwasanaethau datblygu ieuencid ac sy'n— (a) meddu ar o leiaf un o'r cymwysterau a nodir fel cymwysterau gweithwyr ieuencid mewn gorchymyn a wneir o dan baragraff 2, neu'n (b) bodloni gofynion eraill a nodir mewn gorchymyn o dan y paragraff hwnnw.
Gweithiwr cymorth ieuencid	Person sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) gwasanaethau datblygu ieuencid ac sy'n— (a) meddu ar o leiaf un o'r cymwysterau a nodir fel cymwysterau gweithwyr cymorth ieuencid mewn gorchymyn a wneir o dan baragraff 2, neu'n (b) bodloni gofynion eraill a nodir mewn gorchymyn o dan y paragraff hwnnw.
Ymarferydd dysgu seiliedig ar waith	Person sy'n darparu (neu sy'n dymuno darparu) gwasanaethau ymarferydd dysgu seiliedig ar waith.

26. Nodwyd sawl bwlch a/neu amryfusedd yn y gofyniad i'r gweithlu addysg gofrestru â'r Cyngor ac arweiniodd hyn at ymgynghoriad â'r sector a llunio Gorchymyn 2023. Yn benodol:

- Staff sy'n gweithio mewn ysgolion annibynnol.
- Gweithwyr ieuencid cyflogedig heb gymhwyso (gan gynnwys y rhai sy'n gweithio tuag at gymwysterau).
- Athrawon ôl-16 sy'n gweithio i neu ar ran awdurdod lleol.
- Staff sy'n gweithio mewn sefydliadau addysg bellach arbenigol annibynnol, a elwir hefyd yn sefydliadau ôl-16 arbennig annibynnol.

Y sector annibynnol

27. Yn ôl y cyfrifiad ysgolion diweddaraf, a gynhelir bob blwyddyn ym mis Ionawr ac a gaiff ei gwblhau gan bob ysgol yng Nghymru, mae ychydig dros 10,000 o ddisgyblion yn y sector ysgolion annibynnol yng Nghymru, gyda thua 850 o athrawon a 1,200 o staff cymorth fel cynorthwyyr addysgu. O dan y rheolau presennol, nid yw'n ofynnol i'r staff hyn gofrestru â'r Cyngor, sy'n anghysondeb sylweddol o gymharu ag ysgolion a gynhelir.

28. Mae Gorchymyn 2023 yn cynnwys gofyniad i staff sy'n gweithio mewn ysgolion annibynnol gofrestru nawr â'r Cyngor. Bydd categorïau newydd, sy'n cynnwys:

- a. Athro neu athrawes mewn ysgol annibynnol, sy'n cynnwys uwch-arweinwyr a phenaethiaid sydd â chyfrifoldeb dros reoli'r addysgu a'r dysgu, p'un a oes ganddynt gyfrifoldebau addysgu ai peidio.
- b. Gweithiwr cymorth dysgu mewn ysgol annibynnol

29. Mae'n ofynnol i bob ysgol annibynnol gofrestru â Llywodraeth Cymru ac er mwyn cofrestru a chadw eu cofrestriad, rhaid iddynt gydymffurfio â [Rheoliadau Safonau Ysgol Annibynnol \(Cymru\) 2003](#) ("y Safonau"). Mae [Cadw Dysgwyr yn Ddiogel](#), canllawiau statudol Llywodraeth Cymru ar ddiogelu ym maes addysg, yn gymwys i ysgolion annibynnol hefyd. Caiff ysgolion annibynnol eu harolygu gan Estyn er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r Safonau. Caiff ysgolion arbennig annibynnol eu harolygu bob blwyddyn.

30. Os na fydd ysgol yn cyrraedd un neu fwy o'r safonau ac os ystyrir bod risg o niwed difrifol i les y disgyblion, caiff Gweinidogion Cymru orchymyn bod yr ysgol yn cael ei dileu o'r gofrestr o ysgolion annibynnol, ond mae hawl gan yr ysgol i apelio. Fodd bynnag, nid oes gan Weinidogion Cymru bwerau i orchymyn i ysgol annibynnol ddiswyddo aelod o staff, a nodwyd bod hynny'n anomaledd difrifol mewn Rheoliadau.

31. Ond, mae'r Cyngor yn ymchwilio i honiadau o gamymddwyn proffesiynol sy'n gysylltiedig â phersonau cofrestredig, sy'n rhoi diogelwch ychwanegol a phwysig i'r gweithlu a phlant a phobl ifanc. Er bod rhai athrawon mewn ysgolion annibynnol wedi cofrestru o'u gwirfodd, nid yw'n ofynnol i athrawon mewn ysgolion annibynnol gofrestru â'r Cyngor ar hyn o bryd.

32. Yn 2020 cynhaliodd Comisiynydd Plant Cymru [adolygiad](#) o'r modd y mae Llywodraeth Cymru yn ymarfer ei swyddogaethau o dan Adran 72B o Ddeddf Safonau Gofal 2000, gan ganolbwyntio ar addysg yn y cartref ac ysgolion annibynnol. Argymhellodd yr adolygiad y dylai'r "Llywodraeth geisio diweddarau'r sefyllfa reoliadol yn sylweddol ynghylch ysgolion annibynnol, a sicrhau bod athrawon wedi'u cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg."
33. [Derbyniodd](#) Llywodraeth Cymru argymhelliad y Comisiynydd gan gydnabod "pwysigrwydd diweddarau'r sefyllfa rheoleiddio mewn perthynas ag ysgolion annibynnol er mwyn sicrhau bod staff wedi'u cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg".
34. Yn ogystal, ers cyhoeddi'r ymgynghoriad, mae'r Ymchwiliad Annibynnol i Gamdrin Plant yn Rhywiol wedi cyhoeddi adroddiad ar ysgolion preswyl. Gwnaeth yr Ymchwiliad sawl argymhelliad ynghylch diogelu plant mewn ysgolion annibynnol. Mae [Argymhelliad 7 \(bwled 4\)](#) yn benodol yn berthnasol i Orchymyn 2023 am ei fod yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru "sicrhau ei bod hi'n ofynnol i bob athro a staff cefnogi dysgu mewn ysgolion annibynnol yng Nghymru gofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg".
35. Yn ogystal â'r newidiadau rheoleiddiol a gwmpesir gan yr asesiad effaith rheoleiddiol hwn, mae Llywodraeth Cymru hefyd yn gweithio i atgyfnerthu [Rheoliadau Safonau Ysgol Annibynnol \(Cymru\) 2003](#) ("Rheoliadau Ysgolion Annibynnol") sydd eisoes yn bodoli, a Rheoliadau newydd Ysgolion Annibynnol (Gwahardd Cyfranogiad ym maes Rheoli) (Cymru) 2023.
36. Bydd y newidiadau i'r rheoliadau hyn yn helpu i wella ansawdd addysg a lles, iechyd a diogelwch disgyblion mewn ysgolion annibynnol. Mae hyn yn ychwanegol at wella trefniadau llywodraethu ysgolion annibynnol yng Nghymru.
37. Os na chaiff Gorchymyn 2023 ei wneud, ochr yn ochr â newidiadau i Reoliadau Ysgolion Annibynnol a chanllawiau ategol, bydd pryderon ynghylch cadernid mesurau diogelu mewn ysgolion annibynnol a phroffesiynoldeb y rheolwyr yn parhau. Mae'n hollbwysig gwneud newidiadau fel ei bod yn ofynnol i weithlu ysgolion annibynnol gofrestru â'r Cyngor. Rhaid rhoi blaenoriaeth i ddiogelu dysgwyr ym mhob lleoliad ac mae Gorchymyn 2023 yn un cam tuag at wneud hynny.
38. Mae Gorchymyn 2023 yn cynnwys y gofyniad i staff sy'n gweithio mewn sefydliadau ôl-16 arbennig annibynnol (ISPIs) gofrestru gyda'r Cyngor. Bydd hyn yn cryfhau'r mesurau diogelu sydd ar waith i amddiffyn dysgwyr yn y lleoliadau hyn a all fod ag anghenion dysgu ychwanegol cymhleth. Bydd dau gategori newydd yn cynnwys:
- c. Athro neu athrawes mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol, sy'n cynnwys uwch-arweinwyr a phenaethiaid sydd â chyfrifoldeb dros reoli'r addysgu a'r dysgu, p'un a oes ganddynt gyfrifoldebau addysgu ai peidio.
 - d. Gweithiwr cymorth dysgu mewn sefydliad ôl-16 arbennig annibynnol.

Penaethiaid mewn ysgolion a gynhelir

39. Ar hyn o bryd, nid yw'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i benaethiaid ysgolion a gynhelir gofrestru os nad ydynt yn darparu'r gwasanaethau penodedig mewn ysgol. Fodd bynnag, gallant gofrestru os ydynt yn dymuno darparu'r gwasanaethau penodedig ac, yn ymarferol, ar hyn o bryd, mae holl benaethiaid ysgolion a gynhelir yn cofrestru yn y categori athro ysgol.
40. Mae angen inni sicrhau bod yr holl fesurau diogelu ar waith, nawr ac yn y dyfodol. Felly, mae Gorchymyn 2023 yn diweddarau'r diffiniad o "waith penodedig" i sicrhau ei bod yn ofynnol i bob pennaeth, ac uwch-arweinydd sydd â chyfrifoldeb dros arwain yr addysgu a'r dysgu, gofrestru.

Gweithwyr ieuenctid

41. Mae Atodlen 2 i Ddeddf 2014 a Gorchymyn 2016 yn amlinellu pryd y mae'n rhaid i'r rhai sy'n gweithio yn y sector ieuenctid gofrestru â'r Cyngor.
42. Mae [adroddiad](#) y Bwrdd Gwaith Ieuenctid Dros Dro (a gyhoeddwyd ar 16 Medi 2021) yn cynnwys yr argymhelliad canlynol:

Argymhelliad 8: Dylai Llywodraeth Cymru atgyfnerthu deddfwriaeth bresennol Cyngor y Gweithlu Addysg er mwyn cau'r bylchau mewn meini prawf cofrestru. Argymhellwn y dylai Llywodraeth Cymru ddiwygio'r ddeddfwriaeth bresennol er mwyn sicrhau bod yn rhaid i bawb sy'n gweithio mewn gwasanaethau gwaith ieuenctid yng Nghymru gofrestru â Chyngor y Gweithlu Addysg.

43. Mae'r Bwrdd o'r farn y bydd gweithredu'r argymhelliad hwn yn mynd i'r afael â "mater diogelu sylfaenol sy'n codi mewn perthynas â gwasanaethau gwaith ieuenctid, gan sicrhau bod yr holl waith ieuenctid yng Nghymru yn digwydd mewn amgylcheddau diogel" ac y bydd yn "helpu i wella safonau yn y sector gwaith ieuenctid drwy sicrhau bod pob gweithiwr ieuenctid wedi'i gofrestru i weithio gyda phobl ifanc a'i fod yn gymwys i wneud hynny".
44. Mater arall, ond cysylltiedig, yw na all gweithwyr ieuenctid a gweithwyr cymorth ieuenctid gofrestru â'r Cyngor ar hyn o bryd oni bai bod ganddynt gymhwyster a restrir yn Atodlenni 1 a 2 i Orchymyn 2016. Os bydd sefydliad addysg yn newid teitl cymhwyster, gall hyn effeithio ar allu unigolion i gofrestru â'r Cyngor, gan nad yw'r union gymhwyster a enillwyd gan unigolyn yn cyd-fynd mwyach â'r manylion a restrir yn yr Atodlenni.

Opsiwn 1: Gwneud dim

45. Os na chaiff y ddeddfwriaeth hon ei newid, mae Llywodraeth Cymru o'r farn y gallai diogelwch dysgwyr tra bônt yng ngofal ymarferwyr addysg mewn lleoliadau penodol fod yn y fantol. Rhaid rhoi blaenoriaeth i ddiogelu dysgwyr ym mhob lleoliad ac mae gofyniad i gofrestru â'r Cyngor yn un cam tuag at wneud hynny. Hefyd, mae Gweinidogion Cymru wedi ymrwymo i weithredu ar yr argymhellion hollbwysig i wella trefniadau diogelu mewn Ysgolion Annibynnol a wnaed gan y Comisiynydd Plant a'r Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol.

Opsiwn 2: Oedi cyn gwneud y deddfwriaeth

46. Pan ymgynghorodd Llywodraeth Cymru yng ngwanwyn 2022, roedd y cynigion gwreiddiol yn cynnwys trefniadau cofrestru gorfodol ar gyfer y canlynol:

- Y rhai sydd ond yn cyflwyno cyrsiau addysg uwch mewn sefydliadau addysg bellach.
- Penaethiaid ac uwch-arweinwyr (gan gynnwys Prif Swyddogion Gweithredol) nad ydynt yn cyflawni rolau addysgu mewn sefydliadau ôl-16 a sefydliadau dysgu seiliedig ar waith.
- Ymarferwyr sy'n cyflwyno darpariaeth dysgu oedolion yn y gymuned ar gyfer neu ar ran awdurdod lleol.
- Darparwyr dysgu seiliedig ar waith a ariennir yn gyhoeddus ond na chânt eu hariannu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru i gyflwyno rhaglenni prentisiaeth.

47. Nid yw'r gwaith hwn wedi'i gynnwys yng Ngorchymyn 2023, oherwydd rhaid i ni wneud mwy o waith i ddiweddarau'r categorïau na ellid eu cwblhau o fewn amserlen Gorchymyn 2023. Er bod opsiwn i oedi amserlen y ddeddfwriaeth er mwyn cwblhau'r gwaith hwn, rydym yn blaenoriaethu'r newidiadau brys i amddiffyn y gweithlu a phlant mewn ysgolion annibynnol. Felly, nid ystyrir bod hwn yn opsiwn ymarferol.

Opsiwn 3: Gwneud y ddeddfwriaeth

48. Drwy wneud y diwygiadau arfaethedig, gall Gweinidogion Cymru fynd i'r afael ag argymhellion y Comisiynydd Plant, yr Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol a'r Bwrdd Gwaith Ieuenctid Dros Dro.

Opsiynau eraill

49. Nid oes unrhyw opsiynau anneddfwriaethol ymarferol eraill i gau'r bylchau diogelu hyn. Roedd sefydlu Cyngor y Gweithlu Addysg yn un o ymrwymadau'r *Rhaglen Lywodraethu*, er mwyn sicrhau bod pob ymarferydd addysg yn rhan o gorff proffesiynol swy'n cynnal ac yn gwella safonau ymddygiad proffesiynol. Mae'r newid hwn yn adeiladu ar y ddeddfwriaeth honno ac ni ellir ei gyflawni heb y newidiadau deddfwriaethol hyn.

Costau a manteision opsiwn 1: Gwneud dim

50. Mae'r risgiau sydd ynghlwm wrth anwybyddu'r argymhellion hyn yn arwain at gostau moesegol, costau diogelu, costau cyfreithiol a chostau ariannol uchel. Mae hyn yn arbennig o wir os caiff plentyn neu berson ifanc ei niweidio ac nad oes deddfwriaeth ddigonol ar waith i'w gadw'n ddiogel.

51. Nid oes unrhyw fanteision i'r opsiwn hwn.

Costau a manteision opsiwn 2: Oedi cyn gwneud y deddfwriaeth

52. Fel gydag opsiwn 1, mae'r risgiau sydd ynghlwm wrth oedi'r argymhellion hyn ymhellach yn arwain at gostau uchel. Unwaith eto, gall plant neu bobl ifanc gael eu niweidio os nad yw'r ddeddfwriaeth yn eu cadw'n ddiogel.
53. Byddai mantais ariannol i'r opsiwn hwn. Y cynllun gwreiddiol oedd y byddai'r holl newidiadau y ceisir eu gwneud i Orchymyn 2023 ar hyn o bryd yn cael eu gwneud ar yr un pryd, gan arbed costau gweinyddol. Fodd bynnag, ni ellir cydbwysu hyn â'r costau moesegol a'r costau diogelu sydd yn y fantol.

Costau a manteision opsiwn 3: Gwneud y ddeddfwriaeth

54. Mae cost i gofrestreion sy'n cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth i gofrestru â'r Cyngor. Yn Rheoliad 4 i [Reoliadau Cyngor y Gweithlu Addysg \(Ffioedd Cofrestru\) 2017](#), pennwyd mai'r gost ar gyfer pob categori (fel y nodir yn [Atodlen 2](#) i Ddeddf 2014) yw £46 y flwyddyn.
55. Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorthdaliadau ar gyfer y ffioedd, felly mae'r ffioedd sy'n daladwy yn amrywio yn dibynnu ar y categori y mae'n ofynnol i berson gofrestru ar ei gyfer. Bydd gan bob un o'r categorïau newydd a diwygiedig ffi o £46 y flwyddyn a chaiff cymorthdaliadau eu darparu a fydd yn golygu y bydd angen i unigolion dalu ffi o £45 neu £15. Roedd yr ail ymgynghoriad ar Orchymyn 2023 yn gofyn am farn ar ffioedd a phriodoldeb unrhyw gymorthdaliadau. Er na fydd unrhyw ffi ychwanegol i unigolion byth yn cael ei groesawu, roedd tegwch y ffi arfaethedig a strwythur y cymhorthdaliadau'n cael eu cefnogi.
56. Er bod Gorchymyn 2023 yn nodi bod pob myfyriwr sy'n gweithio tuag at gymhwyster gwaith ieuentid neu gymorth ieuentid cydnabyddedig yn gymwys i gofrestru dros dro â'r Cyngor, dim ond myfyrwyr sy'n cael eu talu i wneud gwaith ieuentid sy'n gorfod cofrestru.
57. Nid yw effeithiau Gorchymyn 2023 yn golygu bod angen arian ychwanegol gan Lywodraeth Cymru ond, yn amlwg, mae costau ychwanegol i unigolion y bydd yn ofynnol iddynt gofrestru. Bydd effaith hefyd ar fusnesau, elusennau a'r sector gwirfoddol a all benderfynu cyfrannu at y ffioedd hynny ar ran eu cyflogaion.

58. Mae dileu cymwysterau Lefel 2 o'r rhestr o gymwysterau cymorth ieuencid yng Ngorchymyn 2023 yn golygu na fydd angen i'r unigolion sy'n meddu ar y cymwysterau hynny gofrestru mwyach â'r Cyngor oni bai eu bod yn gweithio tuag at gymhwyster lefel uwch. Yn ôl y data yng Nghofrestr Ymarferwyr Addysg y Cyngor a gyhoeddwyd ar 1 Mawrth 2022, roedd 235 o unigolion wedi'u cofrestru a oedd yn meddu ar gymhwyster Lefel 2. Fodd bynnag, mae'n bosibl bod rhai o'r rhain yn gweithio tuag at gyflawni cymhwyster lefel uwch ac y byddant wedi cofrestru ar gyrsiau perthnasol i gyflawni hyn. Mewn achosion o'r fath, o dan y cynigion newydd byddai angen i'r unigolion hyn newid i gofrestriad dros dro hyd nes eu bod yn cyflawni statws cymhwyster llawn. Nid yw'n hysbys faint yn union sydd wedi cofrestru ar gwrs lefel uwch ar hyn o bryd, ond byddwn yn parhau i weithio gyda'r Cyngor i gael darlun gwell o'r sefyllfa, a defnyddio'r wybodaeth honno fel sail i gynllunio cyfleoedd datblygu'r gweithlu.
59. Er y gall hyn arwain at leihad yn nifer y cofrestreion, disgwylwn, ar y cyfan, y caiff y lleihad hwn ei gydbwysu gan gynnydd yn nifer y cofrestreion yn sgil cyflwyno cofrestriad dros dro i fyfyrwyr sy'n gweithio tuag at gymhwyster gwaith ieuencid neu gymhwyster gweithwyr cymorth ieuencid.
60. Fodd bynnag, er gwaethaf y cynnig i ddileu cymwysterau Lefel 2 o Orchymyn 2023, gall y rhai sydd eisoes wedi cofrestru ac sy'n meddu ar gymhwyster Lefel 2 barhau i gofrestru yn y categori gweithiwr cymorth ieuencid am ddwy flynedd o'r dyddiad y daw Gorchymyn 2023 i rym. Bydd hyn yn rhoi cyfle i unrhyw unigolion nad ydynt yn gweithio tuag at gymhwyster uwch ar hyn o bryd (h.y., lefel 3 neu uwch) ystyried eu hopsiynau a chofrestru ar gwrs a fyddai'n golygu eu bod yn gymwys i gofrestru dros dro. Byddai hyn, yn ei dro, yn osgoi creu bwlch yn eu gallu i gofrestru â'r Cyngor.
61. Ar hyn o bryd, mae tua 85,000 o unigolion wedi'u cofrestru â'r Cyngor ac mae disgwyl i Orchymyn 2023 arwain at gynnydd o oddeutu 1,900 yn y nifer hwn. Gall y Cyngor ar ei ffurf bresennol ymdopi â'r cofrestreion ychwanegol heb gynyddu ffioedd blynyddol unigolion. Gallai'r cofrestreion ychwanegol hyn a fyddai'n talu rhwng £15 a £45 roi incwm ychwanegol cyfanredol o oddeutu £57,000 i'r Cyngor. Mae cost ffioedd i'r unigolyn, ynghyd â'r cymhorthdal gan Lywodraeth Cymru, yn talu'r costau gweinyddol sy'n gysylltiedig â phrosesu cofrestriadau. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos gyda'r Cyngor i sicrhau bod strwythur y ffi yn parhau i fod yn briodol dros y blynyddoedd nesaf.
62. Ar sail y cynnydd disgwyliedig yn nifer y cofrestreion, a phrofiad gwaith achos helaeth y Cyngor, amcangyfrifwn y gallai 2-3 o atgyfeiriadau addasrwydd i ymarfer ychwanegol gael eu gwneud bob blwyddyn. Bydd y ffioedd ychwanegol yn talu'r costau sy'n gysylltiedig â chynnal y gwrandawiadau.

63. Mae cofrestrïadau proffesiynol yn hanfodol er mwyn cynnal hyder ac ymddiriedaeth y cyhoedd yn y gweithlu addysg; yn ogystal â diogelu buddiannau dysgwyr, rhieni, gofalmwyr a'r cyhoedd. Hefyd, mae cofrestrïadau proffesiynol yn helpu i gynnal hyder ymhlith y gweithlu ei hun. Mae'r ffi sy'n daladwy yn golygu y gall yr holl ymarferwyr y mae'n ofynnol iddynt gofrestru â'r Cyngor fanteisio ar y cymorth a'r gydnabyddiaeth sy'n gysylltiedig â pherthyn i gorff proffesiynol sy'n cynnal safonau proffesiynol. Mae hyn, yn ei dro, yn helpu i wella safonau addysgu ac ansawdd dysgu yng Nghymru.
64. Mae hwn yn un o gyfres o fesurau y bwriedir iddynt helpu i wella safonau addysgol, trefniadau diogelu a chyrhaeddiad pobl Cymru a sicrhau bod pob aelod o'r gweithlu addysg yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol. Bydd yn arwain at fwy o synergedd drwy drefniadau rheoleiddio annibynnol, cyson ar gyfer y gweithlu cyfan.
65. Ochr yn ochr â'r newid rheoleiddiol hwn, mae Llywodraeth Cymru yn gwneud mwy o waith i adolygu ac atgyfnerthu'r Rheoliadau Ysgolion Annibynnol a diweddarau canllawiau. Mae'r rhaglen waith hon yn bwysig er mwyn cynyddu mesurau diogelu, gwneud y gweithlu yn fwy proffesiynol ac atgyfnerthu trefniadau llywodraethu mewn ysgolion annibynnol yng Nghymru.
66. Mae Llywodraeth Cymru am sicrhau bod ymarferwyr, ni waeth pa lwybr gyrfa y byddant yn ei ddewis, yn parhau i ddatblygu a chyfoethogi eu sgiliau addysgeg a'u sgiliau arwain drwy gyfleoedd dysgu proffesiynol effeithiol. Caiff hyn ei ategu gan safonau newydd, cyfleoedd dysgu proffesiynol, a'r Pasbort Dysgu Proffesiynol.
67. Drwy gyfyngu'r rhestr o gymwysterau gweithwyr ieuencid a gweithiwr cymorth ieuencid i'r rhai sy'n rhoi statws cymwysedig llawn, gellid sicrhau uniondeb y rhestr a rhoi eglurder i bawb ynghylch statws y cymwysterau. Yn ogystal, mae dileu'r cymwysterau Lefel 2 o'r rhestr o gymwysterau gweithwyr cymorth ieuencid (am nad ydynt yn rhoi statws cymwysedig llawn) yn rhoi cyfle i godi ymwybyddiaeth o'r llwybr tuag at statws gweithiwr cymorth ieuencid cymwysedig llawn ac annog yr unigolion hyn i wneud cynnydd fel rhan o'r llwybr gyrfa hwn. Gallai hyn arwain at fanteision tymor hwy i'r gweithlu gwaith ieuencid ac, yn y pen draw, wella'r hyn sydd gan waith ieuencid ei gynnig i bobl ifanc yng Nghymru.

Crynodeb o ganfyddiadau proses yr asesiad effaith rheoleiddiol

Y Gymraeg

68. Ni ddisgwylir unrhyw effaith – cadarnhaol neu negyddol – ar y Gymraeg.
69. Mae Strategaeth y Gymraeg y Cyngor wedi bod ar waith ers iddo gael ei sefydlu yn 2015 ac mae'n cydymffurfio â'r 148 o safonau'r Gymraeg a osododd Comisiynydd y Gymraeg ar y Cyngor mewn perthynas â darparu gwasanaethau, trefniadau gweithredol, llunio polisiau, cadw cofnodion a hyrwyddo.

Hawliau Plant

70. Y prif reswm dros wneud Gorchymyn 2023 yw sicrhau bod gan y cyhoedd hyder mewn mwy o ymarferwyr oherwydd eu bod yn gallu dangos bod ganddynt y sgiliau, yr wybodaeth, a'r cymeriad i gyflawni'r dyletswyddau sy'n rhan ofynnol o'u proffesiwn yn ddiogel ac yn effeithiol. Felly, rydym yn rhagweld y bydd y ddeddfwriaeth yn cael effaith gadarnhaol ar blant ar draws yr holl leoliadau addysg sydd wedi'u cynnwys gan gryfhau sicrwydd diogelu eu hawliau.

Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

71. Nid yw'r gofyniad yng Ngorchymyn 2023 i greu grwpiau cofrestru ychwanegol yn effeithio'n negyddol ar unrhyw grŵp, ac eithrio unigolion o deuluoedd incwm isel. Y rheswm am hyn yw y byddai unrhyw gost ychwanegol yn faich iddynt. Fodd bynnag, mae'r costau yn isel ac mae Llywodraeth Cymru yn darparu cymorthdaliadau ar gyfer y costau hyn, yn enwedig i'r aelodau hynny o'r gweithlu addysg sy'n ennill leiaf.

72. Plant a phobl ifanc fydd y grŵp a fydd yn cael y budd mwyaf o'r mesurau diogelu ychwanegol a gaiff eu rhoi ar waith yn sgil y gofyniad i fwy o unigolion gofrestru â'r Cyngor. Yn aml, mae gan bobl ifanc mewn sefydliadau ôl-16 arbennig annibynnol anghenion dysgu ychwanegol cymhleth ac mae'n bosibl y bydd llawer yn anabl, felly bydd Gorchymyn 2023 yn effeithio'n gadarnhaol ar eu profiad addysg.

73. Mae adroddiad diweddar yr [Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol](#) yn tynnu sylw at yr angen brys i amddiffyn plant a phobl ifanc ymhellach. Canfu'r adroddiad "*Mewn arolygon, roedd merched o leiaf deirgwaith yn fwy tebygol na bechgyn o ddisgrifio profiadau o gael eu cam-drin yn rhywiol yn blant. Roedd cyfranogwyr anabl ddwywaith yn fwy tebygol o ddisgrifio profiadau o'r fath na chyfranogwyr abl, ac roedd y rheini a oedd yn byw mewn cartref gofal bron bedair gwaith yn fwy tebygol o fod wedi cael eu cam-drin yn rhywiol yn blant. Roedd y rheini a oedd wedi cael eu hesgeuluso yn ystod plentyndod bron bum gwaith yn fwy tebygol o fod wedi cael eu cam-drin yn rhywiol yn blant na'r rheini nad oeddent wedi cael eu hesgeuluso.*" Felly, bydd atgyfnerthu mesurau diogelu ym maes addysg drwy gyflwyno mwy o ofynion i aelodau'r gweithlu addysg gofrestru â'r Cyngor, yn cael effaith gadarnhaol ar fywydau plant â nodweddion gwarchoddedig penodol.

74. Mae Rheoliadau Cyngor y Gweithlu Addysg (Prif Swyddogaethau) (Cymru) 2015, fel y'u diwygiwyd, yn pennu bod yn rhaid cyhoeddi cod sy'n nodi'r safonau ymddygiad ac ymarfer proffesiynol y disgwylir i bersonau sydd wedi'u cofrestru â'r Cyngor eu cyrraedd.

75. Mae'r [Cod Ymddygiad ac Ymarfer Proffesiynol](#) hwn yn nodi egwyddorion allweddol o ran ymddygiad da ac ymarfer proffesiynol y mae disgwyl i gofrestreion y Cyngor eu dilyn, a'i fwrriad yw llywio, cefnogi ac arwain pawb yn eu hymddygiad a'u hymarfer o ddydd i ddydd. Mae hefyd yn rhoi gwybodaeth i rieni, y cyhoedd, a rhanddeiliaid sy'n ymwneud ag addysg dysgwyr a phobl ifanc yng Nghymru, a dysgwyr a phobl ifanc eu hunain, am y safonau y gallant eu disgwyl gan gofrestreion. Mae'r Cod yn cynnwys gofyniad i gofrestreion ddangos ymrwymiad i gydraddoldeb ac amrywiaeth. Ochr yn ochr â'r ymrwymiad hwn, mae dyletswydd gofal i sicrhau diogelwch a llesiant corfforol, cymdeithasol, moesol ac addysgol dysgwyr a phobl ifanc.

Preifatrwydd

76. Ni fydd Llywodraeth Cymru yn prosesu unrhyw ddata ychwanegol o ganlyniad i Orchymyn 2023. Y Cyngor yw'r rheolydd data ac mae'n cydymffurfio'n llawn â phob deddfwriaeth diogelu data.

Asesiad o'r Effaith ar Gyfiawnder

77. Er nad oes Asesiad ffurfiol o'r Effaith ar Gyfiawnder wedi'i gynnal, ni nodwyd unrhyw effeithiau wrth ystyried Gorchymyn 2023.

Crynodeb

78. Mae Gweinidogion Cymru wedi cytuno i symud ymlaen ag Opsiwn 3 ac wedi llunio'r ddeddfwriaeth.

Asesu'r gystadleuaeth

79. Nid oes unrhyw oblygiadau i'r farchnad yn sgil Gorchymyn 2023. Er y bydd effaith ariannol ar fusnesau, elusennau a'r sector gwirfoddol, nid oes effaith o safbwynt cystadleuaeth.

Adolygiad ar ôl gweithredu

80. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r Cyngor i fonitro trefniadau cofrestru'r categorïau newydd a diwygiedig ar ôl dyddiad dod i rym Gorchymyn 2023. Fodd bynnag, bydd angen adolygu'r ffi ofynnol o fewn y tair i bum mlynedd nesaf. Bydd hyn yn sicrhau y caiff unrhyw ffioedd eu haddasu er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn talu costau ei wasanaeth yn llawn.

81. Os ystyrir ei bod yn briodol addasu'r ffi, cynhelir ymgynghoriad llawn er mwyn gwneud newidiadau pellach i'r ddeddfwriaeth.

82. Mae asesiad effaith integredig llawn wedi cael ei baratoi ac roedd hwnnw ar gael yn ystod yr ail ymgynghoriad ar Orchymyn 2023. Byddwn yn adolygu hyn drwy gydol y cam gweithredu a thros y blynyddoedd nesaf er mwyn sicrhau bod unrhyw effeithiau negyddol ar grwpiau penodol yn cael eu lliniaru.